

CULTURA^{EN} LUMNEZIA

Fundaziun da cultura Lumnezia

Rapport annual 2018

www.culturalumnezia.ch - info@culturalumnezia.ch

Fundaziun da cultura Lumnezia – Casa d' Angel – Dado Baselgia 116 - CH-7148 Lumbrein

Cuntegn

Survesta.....	3
midadas Wandel.....	6
Café Romontsch.....	10
Guids da cultura.....	12
Archiv cultura Lumnezia.....	15
Aschunta:	
Statistica 2018.....	18
Quen annual 2018.....	19

Fundaziun da cultura Lumnezia. Rapport annual 2018

1 archiv cultural

1 exposiziun

45 occurrenz

63 turas guidadas

3'600 visitaders

Igl onn 2018 ei oravontut stau igl onn digl **Archiv da cultura Lumnezia**. Cun grond sustegn dalla vischnaunca Lumnezia ha la Fundaziun da cultura Lumnezia saviu instradar las empremas lavurs dad endrez. La gronda lavur ei vegnida fatga dils dus archivars Simon Derungs e Gian Carlo Albin. Igl archiv ei vegnius installaus en la stanza da scola en scola veglia dad Uors cun crunas e material da biro. Silsuenter ein ils dus archivars semess vid la gronda lavur da rimnar ed archivar las biaras scartiras ch'els han gia saviu surprendre.

Medemamein eisi igl onn ch'**il cussegl da fundaziun ei vegnius engrondius** cun dus Lumnezians dalla bassa; Dr. Eva Riedi, oriund da Morissen ed cussegliaadra da fatschentas cun basa el cantun Argovia ha surpriu plaz el gremi, sper il giurist Martin Heisch oriund da Cumbel che viva e lavura a Turitg. Aschia eis il "personal" dalla Fundaziun da cultura Lumnezia carschius sin 21 persunas.

La Casa d'Angel ei, suenter in di dad orientaziun a Basilea ed ina viseta dad ina delegaziun a Lumbrein, vegnida acceptada sco commembra digl **Verband Museen Schweiz (VMS)**, l'unien nazionala da museums. Il commembradi ei colligiaus cun l'impermischun da risguardar las directivas dalla ICOM ed ei ina biala reconuschientscha per la giuvna casa d'exposiziun. La nova reit ha purtau la pusseivladad dad ir a sepresentar cun il project crappa | Steine ad ina conferenza internaziunala cul tema participaziun ed ierta culturala immateriala a Palermo fin fevrer 2018. Era a Berna el Museum dallas Alps havein suviu schar fastitgs alla avertura dall'exposiziun "Schöne Berge".

2018 ha puspei purtau in lev augment dil **diember da visitaders** ell'exposiziun **midadas | Wandel** dalla curatura hospitonta Chantal Störmer ed il fotograf e publicist Charly Bieler. Sco novaziun ei vegnida fatga entginas midadas el meins november e l'exposiziun e la casa sezza ei stada aviarta per l'emprema gada duront igl unviern. Il diember da visitaders igl unviern ei buca sin il livel dalla stad, mo la biara neiv e la bial'aura carmelescha la gliued sin pista e forsa buc dispet en exposiziuns.

La vendita da cudischs ei sestabilisada e porta in pign gudogn. Igl ei vegniu cumprau intginas maschinas da biro che fan pli sempel da producir sez ils fegls sgulonts da singulas occurrenz.

Café Romontsch ei s'installaus en Casa d'Angel e vegn frequentaus da 8-23 personas ch'emprendan ni muossan romontsch cun grond interess e bia divertiment. Il project ei tochen fin 2018 vegnius sustegnius dalla SAB e vegn menaus dalla scolasta primara Rina Caviezel. 2018 ei denter auter Dr. Rico Valär, professor da romontsch all'universitad da Turitg, staus sin viseta cun in referat davart Alois Carigiet.

Guids da cultura Lumnezia vegn menaus da Tobias Heinisch. Ei vegn collaborau ton culla Surselva Tourismus sco cun la gruppa davos mira!cultura; il Museum Regional Surselva ed il luvratori Meister da Vuorz. 2018 ei la schelta da guides dils vitgs vegnida completada cul "Castellan da Surcasti" ed aschia purschin ils guides en Lumnezia ussa 9 differentas turas guidadas; els vitgs, da viandar ni cun bus.

Ulteriuras activitads senza rapports separai ein la jamna da cant Vocalis Lumnezia, l'ediziun toponima e las occurrenz da cultura en Lumnezia.

L'uniun **Vocalis** da Stäfa e contuorn organischescha dapi varga 10 onns jamnas da cant en Lumnezia. Il giavisch dad integrar pli fetg la jamna da cant el program cultural ei 2018 secompruvada cun ina occurrenza comunabla ella Sentupada a Vignogn. L'uniun ha denton ord motivs interns giavischau da midar puspei il modus d'organisaziun. Aschia ei la Fundaziun da cultura Lumnezia buca pli obligada da contribuir finanzialmein vid la Jamna da Cant, vegn denton vinavon a segidar, cu ei va per las activitads culturalas duront la jamna da cant.

Lumnezia toponima vegn menaus da Martin Cabalzar. La gruppa da lavur ha rimnau ualti tut ils nums, denton giu ina gronda sfida cun far bunas fotografias dils suloms, aschia ch'era l'endataziun ei vegnida spustada e la publicaziun vegn empau retardada, ei denton aunc adina sin buna via.

Ina survesta da tuttas occurrenz e diember da visitaders partgiu giu tenor activitad sesanfla en aschunta.

Quen annual 2018

Il quen annual 2018 siara cun entradas da 294'044.55 ed expensas da 278'409.49.

Il gudogn da 2018 seresulta a 15'635.06 frs.

Il gudogn crescha oravontut dalla contribuziun nunbudgettada dil cantun Grischun per il menaschi dalla Casa d'Angel per la legislatura currenta. Da quei gudogn ein 5'000 frs reservai per novas paginas d'internet per la Casa d'Angel ed igl Archiv cultural. Per la producziun per documentaziuns pendentas dad exposiziuns vargadas sco era per la stampa da Lumnezia toponima ei vegnida messa dalla vart reservas. Il quen annual e la bilantscha sesanfla en aschunta.

Il capital agen vegn mantenius tenor cunvegna cun 23'661.24 frs.

El num dalla Fundaziun da cultura Lumnezia engraziel per il grond sustegn ed interess per nossas activitads, oravontut alla vischnaunca Lumnezia, sco era als gronds e pigns donaturs e naturalmein ils fideivels hosps.

Lumbrein, ils 29 da mars 2019

Anne-Louise Joël

Meinagestiun

Fundaziun da cultura Lumnezia

midadas | Wandel. L'exposiziun en Casa d'Angel 2018/19

La primavera 2015 ei l'anteriura casa communal Dado Baselgia 116 a Lumbrein vegnida renovada. Dapi lu dat la **Casa d'Angel** albiert ad exposiziuns d'art e da historia culturala. Egl anteriur archiv communal el plaunterren ei il grond cristagl dil Péz Regina exponius. La nova casa da cultura ei en possess dalla vischnaunca Lumnezia e vegn menada dalla Fundaziun da cultura Lumnezia (FCL). Meinagestium dalla FCL ei la historicista Anne-Louise Joël. Duront las exposiziuns vegn ella sustenida dad 8 personas engaschadas dalla Lumnezia e da Sursaissa.

Duront la stad ed igl atun 2018 han bi e bein **1'900 personas** visitau l'exposiziun ni ina dallas numerusas occurrenz. Tut las scolaras ed ils scolars dalla scola Lumnezia, sco era pliras gruppas da scolars da scolas medias dalla bassa han survegniu ina introducziun adattada ella exposiziun. Cun haver aviert igl unviern e medemamein organisar intginas occurrenz sco guides d'exposiziun, concerts e podis ei il diember da visitaders carschius sin **2'400 personas** entochen la fin dalla sessiun 2018/19.

Sonda, ils 17 da zercladur 2018, han circa 60 hosps priu part alla **vernissascha** e visitau la nova exposiziun, biars da quels che eran sez representai sillas fotografias da Charly Bieler. Il vast **program accumpignont** ha denton entschiet gia egl avrel cun il referat dad Adolf Collenberg che tematisava la midadas dil clima locala duront ils onns 1816-1818. Tut ensemen ha ei dau varga 30 occurrenz; concerts, referats, guides e luvratoris. La frequenza da visitaders ei stada pli maluliva ch'ils onns avon.

Chantal Störmer e Charly Bieler han menau 5 **guids dall'exposiziun**. Quels ein vegni visitai mintgamai da 2 entochen 12 personas. Anne-Louise Joël ed auters han survegniu viseta dad 8 gruppas ed han guidau quellas tras casa ed exposiziun.

La tematica dall'exposiziun

Retener il temps che semida – a quella finamira ei il fotograf e publicist Charly Bieler s'avischinaus cun sia camera. Il punct da partenza per siu viadi fotografic tras ils decennis ein stai vegls maletgs e fotografias dil Grischun. Sin numerusas spassegiadas tras las vals ha el identifichau ils loghens historics e reteniu fotograficamein, co la lavur quotidiana ei semidada – sco ella semoussa en las illustraziuns veglias dalla val ed ellas fotografias da Charly Bieler – unescha Chantal Störmer, la cura cura hospita e menadra dalla Fundaziun Capauliana, ad elements sensorics. Cheu san's tedlar il tun dil mulin da graun, leu ponderar e scriver sez sias associaziuns dil plaid “alp”. Ella stanza da termagls astgav'ins sez tucclar en e siglir direcziun tschiel ni uffier; ella stanza dad err ed uaul savev'ins sentir e lignar il cuntegn da quatter chistas . Aschia eisi reussiu a Chantal Störmer da cumponer l'exposiziun ad in viadi tras il temps, da dar in'egliada en l'olma dalla Lumnezia e dalla Val S. Pieder.

Program accumpignont

Varga 30 occurrenzas per gronds e pigns han giu liug enteifer il program accumpignont. L'entschatta ha dau Adolf Collenberg cun siu referat digl onn senza stad 1816, che ha purtau ina gronda midada dallas circumstanzas da viver ella Suselva enteifer mo paucs onns.

Las occurrenzas en Casa d'Angel ein stadas frequentadas ina gada fetg bein, l'autra gada plitost pauc. Denter 7-40 persunas han giu interess da vegnir a tedlar las presentaziuns davart la telecommunicaziun, las tradiziuns da cruschs fossa ni davart la midada dil clima. A Val S. Pieder tier l'occurrenza affiliada dil Kulturforum ein varga 30 persunas stadas presentas. Las collaboraziuns cun l'jamna da cant ed ils co-organisaturs dalla exposiziun laterala “Orte Schaffen” han funcziunau a moda nuncomplicada e fetg cuntenteivla. Ils organisaturs han saviu profitar dalla reit da contacts en la Lumnezia e dalla reclama sil program annual, la FCL ei perencunter vegnida levgiada da bia lavur organisatorica.

Per affons: La intermediatura d'art Annadora Friberg haveva planisau dus luvratoris sin il tema da vegl e niev el vitg da Lumbrein. Deplorablamein era igl emprem termin fin zercladur buca adattada, aschia che negin ha vuliu separticipar. La secunda gada havev'ella denton 8 participontas. Ils guides da Dominic e siu tat Simon han giu bia visitaders, mintgamai 8-25 participonts. Dominic ha ulteriur da quei fatg guid da famiglia mintga mardis duront las vacanzas da scola, muossau als hosps il cristagl e la via si el clavau d'iseglias da Camillius Collenberg.

Intermediaziun d'art

La purschida d'intermediaziun ei ina fetg impurtanta cumpart dallas exposiziuns en Casa d'Angel e damai che l'intermediatura d'art Annadora Friberg ha giu vacanzas da maternitad naven dil fin uost, ha l'anteriura cathecheta Tina Capeder surpriu da menar l'intermediaziun per las scolas cun Anne-Louise Joël.

In invit ei vegnius tarmess a tut las scolas dalla Val Lumnezia e dallas vischnauncas vischinontas. Circa 135 scolars dalla Lumnezia – scolars dalla scoletta entochen la 9avla classa – han visitau l'exposiziun.

Ulteriuramein ein treis classas da gimnasiasts da Turitg ed Argovia, ina gruppa da lavur dalla scola mercantila sco era ina gruppa da students dalla SAPGR stadas sin viseta.

La purschida pils seniors ei 2018 vegnida reducida muort munconza da resursas, igl avonmiezdi en Casa d'Angel ha denton carmelau circa 25 seniors che han schau plascher oravontut il film che muossa Vrin avon 50 onns. La casa da vegls ha denton buca survegniu viseta sco usitada.

La purschida d'intermediaziun ei aschia vegnida emplada bein sco planisau, cunzun la purschida per affons, en tudestg sco era romontsch.

Temps d'avertura:

Mardis e sonda 14.30-17.30.

Duront temps da vacanzas:

Gliendisdis entochen sonda, 14.30-17.30.

Ils 10 da nov.-15 da dec. ei la casa stada serrada.

Damai che ils visitaders vegnan pér tard il suentermiezdi, havein stuschau e simplifichau las uras d'avertura.

Quei ha funcziunau bein ed il sistem vegn a restar 2019 vinavon aschia.

Diember da visitaders:

L'exposiziun en Casa d'Angel: 1'644 p

Program accumpignont: 801 p

Totalmein 2'445 hosps,

da quels ca. 250 affons/giuvenils e 200 scolarAs

Quen

L'exposiziun ei vegnida budgetada cun frs. 85'500. Damai che igl ei buca stau pusseivel da recaltgar ton daners, ein biars cuosts vegnidas curcladas cun atgnas prestaziuns e certs posts d'expensas ein vegnidas scursanidas. Aschia ei la producziun dall'exposiziun ei vegnida pli bienmarcau che budgettau ed ei ha buca dau cuosts nunprevi. Il quen final siara cun 71'563.66 circa 16% pli bass che budgettau.

Ils hosps han purtau ina **sviulta** da rodund frs. 7'900. Circa frs. 5'600 ein entradas pretendidas al concert da Mario Pacchioli, collectas en favur dalla FCL e vendita dallas documentaziuns d'exposiziun. Ils frs. 2'300 restonts serepartan sin la vendita da cudischs e cartas postalas, ina summa che figurescha buca en il quen final dall'exposiziun.

L'entrada ei stada gratuita per tuts. Enteifer il program da „carta da hosps“ da Surselva Tourismus AG ha la CdA survegniu frs. 4'500.- sco cumpensaziun, ina cefra che sebasava sin las entradas digl onn 2015. Quella summa correspundeva gia onn buca cun la summa pusseivla cun pretender entrada, ed aunc ina gada 2018 havessan nus giu pli bia sil conto cun pretender entrada. La finamira da recaltgar daners ei era buca vegnida cuntanschida. Tut las entradas da collecta, carta da hosps e donaziuns han purtau frs. 61'500. Aschia resta ina atgna prestaziun da frs. 1'500 tier la Fundaziun Capauliana ed ina da frs. 10'500 tier la Fundaziun da cultura Lumnezia e ses partenaris d'organisaziun d'occurrenza.

Prevista

Curatur hospitont 2019 ei Michael Hiltbrunner dalla ZHdK (Zürcher Hochschule der Künste). El ha envidau 7 artistAs da perscrutar il potenzial dalla Lumnezia en connex cun il futur. So representant local vegn il collectiv Tersnaus sustenius en lur activitads per carmelar glied giuvna els vitgs muntagnards. Jacinta Candinas vegn a producir cun scolars dalla scola primara in'ovra per l'exposiziun ed Agnes Barmettler ei silla tscherca da glied creativa per in'ovra da cuminonza. Christian Ratti va suenter allas punts existantas ed inexistentas, Celia Längle teidla ils tuns dallas fontaunas ed Ella Littwitz pren la cristallisaziun (da cristagls, da tradiziuns e dad architectura) sco tema. Sandra Knecht vegn a star in temps sin mises per cuschinar cun nos products.

In cordial engraziament a tuts che han possibilitau cun lur contribuziun al reussir dall'exposiziun. La confidanza ei sepagada ed il cudisch da hosps ei emplenius cun plaids e maletgs.

Casa d'Angel, Lumbrein GR, ils 16 da mars 2019

Anne-Louise Joël,

menadra Casa d'Angel

Café Romontsch 2018

Il Café Romontsch ha giu liug 11 gadas el 2018, normalmein ella Casa d'Angel, nua igl ha l'infrastructura che drova, e nua ei disturba negin che vegn paterlau dad ault. La turnea d'ustrias che nus havevan instradau l'entschatta ei buc secompruada perquei biaras ustrias han gnanc aviert la sera e zaco sesentin nus meglier mo denter nus. Treis gadas essan nus denton ir ord casa, el fevrer al concert da Linard Bardill, el zercladur per ir a spass naven da Vella a Davos Munts ed emprender romontsch a viadont, e pia el december per cuschinar creflis en la cuschina da scola a Vrin.

Las sentupadas meinsilas ein structuradas; suenter il beinvegni dat ei ina introducziun dad in tema e lu differents pensums da tschintschar tenor il tema. Magari vegn era cantau ni legiu in cuort text. Alla fin vegn buiu caffè e tschintschau librainein, sche pusseivel adina romontsch. Il tema dalla sera vegn selecziunaus tenor stagiun ed actualidad. Aschia havein el schaner fatg il tema neiv, el mars il tema trer schibettas. Damai che David Flepp dalla Lia Rumantscha era gest quella sera sin viseta, havevan nus in specialist en nies ravugl. Egl avrel eran las jarvas actualas ed el matg empau repetiziun. Suenter la pausa da stad havein giu igl emprem in guid tras l'exposiziun en Casa d'Angel, lura el settember ei professor Dr. Rico Valär staus a far in referat davart Alois Carigiet e ses maletgs e cudischs d'affons. Valär ha discurreu siu idioms matern puter, mo ils participonts han capiu bein il referat ch'era beinstructuraus e fetg divertent. Egl october ha dunna Marlies Vincenz fatg ina viseta tier nus. Ella ei tgirunza ed hebbamma ed ha fatg in per viadis en zonas da crisa sco emprem agid, denter auter a Haiti suenter il grond tiaratriembel 2009.

El november havein nus fatg praulas. T

gi sa tgei che Rampuniala vul dir? Era ils padrins e madretschas han stuiu studiar! El december essans lu sentupei a Vrin en cuschina dalla scola per cuschinar creflis ed emprender plaids sco dartguir e catz furau.

Sper las sentupadas meinsilas havein schaffiu material da reclama, concret cartas postalas cun si il text „love your romontsch“. Davortier san's tarmetter in „car solid“ ni scriver si il proxim

termin da Café Romontsch e dar a persunas interessadas. Il spruh engles para a nus dad esser tras atras positivs e motivont; tgi vul buc haver

bugen il(s) romontsch(s)? Dal outra vart dess ei era far attents che sche nus havein buca quita pil lungatg, discurren nus gleiti tuts mo engles pli. Las cartas ein vegnidas ord stampa el december 2018 ed ein spert vegnir in hit denter ils participonts ed ils visitaders en Casa d'Angel.

Diember da caffetieri

Entochen dacheu han ca 45 persunas muossau interess ed ein stai ina gada ni l'outra. Regularmein fan cerca 20 persunas part allas sentupadas, certs vegnan mo allas occurrenzas pli specialas, auters ein mintga gada dad anflar entuorn meisa. Ina sera normala essans aschia denter 8 e 16 persunas.

Quen final 2018

2017 eisi reussiu als menaders da survegnir dalla SAB a Berna ina summa per metter sin bunas combas il project Café Romontsch. Las uras ed il material per communicaziun interna ed externa vegn surpriu dalla Fundaziun da cultura Lumnezia, ils cuosts per las cartas postalas (elaboraziun, grafica e stampa) sco era per il menaschi dallas sentupadas (preparaziun, material e preschientscha) ein vegni pagai ord il project dalla SAB.

La finamira

La finamira cun il Café Romontsch ei da promover l'integraziun linguistica da novs habitonts dalla Lumnezia. Els ston buca mo saver emprender romontsch, mobein era emprender d'enconuscher indigens che san gidar cun las finessas socialas e culturalas ton sco las linguisticas.

Duront 2018 eisi reussiu da metter sin bunas combas il café, far enconuschents ad indigens e hosps e manterner ina participaziun stabila. Il cuntegn dallas sentupadas ei vegnida structurada e surveschas sco inspiraziun era per ils novs cafés Rumantsch che neschan ella Surselva.

En quei senn engraziein nus da cor per il grond sustegn tier la SAB, tier la fundazin Linsi, la Lia Rumantscha e la Vischnaunca Lumnezia. Nus selegrein sin 2019 ed havein gia fixau ils termins per l'emprema mesadad digl onn. Egl avrel vegn Benedetto Vigne a far ina viseta cun ina prelecziun musicala. Casa d'Angel,

Ils 10 da schaner 2019

Rina Caviezel

Meinaproject Café romontsch

Guids da cultura Lumnezia

Dapi 2015 vegn sviluppau guids da cultura en Lumnezia. Guids - ni turas guidadas - da treis differents formats.

- 1. Ils guids dil vitg dad 90 minutas tenor il concept “mira!cultura” dil Museum Regional Surselva. 2015 ha il guid da Vella giu premiera, 2016 Lumbrein e 2017 Vrin. 2018 ei Vella vegnius partgiu si sin Vella vitg (90 min) e Pleif (60 min) ed il guid da Surcasti ha giu premiera.
- 2. Ils guids da viandar da circa 4 uras. 2015 ha ei entschiert cun il guid da 7 capluttas, 2017 ei il guid da Genastga vegnius vitier.
- 3. Ils guids cun bus cuozan varga 8 uras e muossan l'entira val or differentas vestas. La tura d'orglas sevenda fetg bein (3 guids cun total 31 hosps). La tura Survesta ha mo giu liug 1 gada cun 5 hosps.

Il secund ed il tierz format ein vegni elaborai ensemen cun Surselva Tourismus AG (STAG) che metta era a disposiziun garantias da defizit. Ils treis formats appelleschan buca tuts als hosps. Tier ils guids dil vitg ei Vrin vinavon pli tschercaus da gruppas ed ils bus ein bia pli tschercai che ils guids da viandar.

Tier quels treis formats vegn dapi 2018 quentau ils guids dil cristagl che han liug mintgamai duront la stagiun aulta en Casa d'Angel e che vegnan magari reservadas da gruppas.

Activitads 2018

Guids dil cristagl: Dapi ch'il cristagl ei vegnius deponius en Casa d'Angel, han ils Pro Lumerins giu il giavisch da surdar l'organisaziun dils guides alla FCL. 2018 ha la surdada giu liug. Ils guides vegnan vinavon menai da cavacristallas Michael Flepp. Igl ei vegniu scret or entgins el program dalla STAG e 4 guides da gruppas han saviu vegni organisai speras. Per levgiar empau il squetsch da guides e sco rgurdientscha, ei vegniu stampau in pign cudischet dil cristagl. Il text, secrets da Giosch Gartmann e Stiafen Berther, rauenta dalla geologia dil cristagl sco era dalla anflada entras Michael Flepp ed Alfons Derungs egl onn 2000. Las fotografias han Lucia Degnonda e Sven Schönwetter procurau. Il cudischet ei mess en vendita dapi la fin digl onn 2018 e cuosta 5.- - ina summa plitost simbolica. Il recav vegn salvau per pagar ils guides ed il manteniment dalla stanza dil cristagl.

Film da reclama: Sut la bitgetta dalla m!c ei vegniu fatg in cuort film da reclama per differents guides, denter auter a Lumbrein. Il project era ina collaboraziun cun la HTW ed ils students da comunicaziun multimediala. Il filmet san's mirar silla pagina <http://newsroom.museen-gr.ch/video/>

Furmaziun vinavon: Puspei uonn eisi stau da sescolar vinavon e nus havein giu organisau in di intensiv cun historicher d'art Marc Antoni Nay ed il specialist dad orglas Arno Caluori. Ina grappa da 12 guides ha venderdis ils 25 da matg 2018 visitau las baselgias e capluttas da Cumbel e Suraua per mirar e tedlar las orglas e schar declarar la historia e la tecnica, schibein dallas orglas sco dalla musica scretta per quest instrument. Il gentar tier Edith Albin a Tersnaus ei stau in highlight culinaric!

Promoziun: Fin zercladur han rodund 20 personas dallas pleivs e dils donaturs saviu guder ina tura d'orglas da "promoziun" - sco engraziament per la buna collaboraziun e sco reclama per las turas. Igl ei stau in bi di da cuminonza che ha segir purtar biar buna veglia enviers nossas activitads ella baselgias lumnezianas. L'entschatta october ha la STAG envidau als emprems dis da viandar cun program cultural e culinaric. Ils guides dalla Fundaziun han purschiu 4 guides el program; ils guides dil vitg Lumbrein e Surcasti, in guid da viandar Vrin-Surcasti (ha buc giu liug) ed in guid niev: "Laufend Romanisch lernen". 4 personas han giu interess d'emprender empremas construcziuns enten ir naven da Lumbrein si Staviala Vedra. Ina biala purschida che savess vegnir prida sil repertoire dils guides en Lumnezia.

Diember da visitaders:

Totalmein han ils 6 guides menau
63 turas cun 597 personas
159 a mira!cultura Ortsführungen
42 als guides da viandar e da bus
111 a guides dil cristagl en Casa d'Angel
285 en gruppas cun reservaziun -
cunzun il guid a Vrin.

Quen:

Ils cuosts per ils guides sez vegnan pagai ord las
entradas e cun ina garanzia da deficit mess a disposiziun dalla Surselva Tourimus AG. Quels cuosts fan part
dad in preventiv pli grond per l'elaboraziun da guides ella Lumnezia. Quei preventiv da total 45'000.- cuacla
era ils cuosts per la scolaziun dils guides, la rimnada e la documen-taziun da savida, la concepziun da
purschidas per turissem da cultura ed ils cuosts dad organisaziun local. Il quen final siara cun 43'489,35 frs in
tec pli bass che previu, oravintut perquei il cudischet dil cristagl ha cuostau pli pauc che priviu.

Prevista

Igl ei previu ch'il project Guides da cultura Lumnezia cuoza treis onns, 2017-19. Enteifer quels treis onns duei
vegnir scaffiu ina basa da turas e da savida che sa vegnir cumbinada tenor il giavisch dils hosps. Aschia va ei
2019 vinavon cun scolaziuns e tests da novs products:

- elaboraziun dil guid da bus "Lumnezia Savurusa". Ina tura cun degustaziuns da products regionalis tier
entgins producents sco la mazlaria a Vrin, la Cascharia a Lumbrein e cun gentar sil Biohof Caduff a Degen.
- Nova ruta dalla tura d'orglas: Naven da S. Martin Glion va a vinavon a Cumbel, Camuns e Surcasti silla
tscherca dallas orglas romanticas.
- elaboraziun dil guid Suraua (guid da viandar denter Surcasti, Uors, Tersnaus e Camuns) (spustaus da 2018)
- elaboraziun dad in guid d'architectura a Vrin, cuoz 2-3 uras (spustaus da 2018)

Casa d'Angel, 15 da schaner 2019

Tobias Heinisch

Meinaproject guides da cultura Lumnezia

Archiv cultural dalla Lumnezia

Observond autras vischnaucas en la Surselva vegn era discurren en Lumnezia sur d'in archiv cultural.

Ils 29.11.2016 ha giu liug a Glion in di da rimnada per actas culturalas e documents d'antruras. Igl archiv dil stadi Grischun (Staatsarchiv) ei staus presents cun pliras personas cumpetentas en caussa. Dils archivs existents da cultura dalla Surselva eran tuts presents cun lur personal e per la Lumnezia hai jeu (Simon Derungs) giu priu part. Gia quei di sundel vegnius confruntaus cun scartiras e fotos da pli baul.

Enteifer igl onn 2017 ein plirs documents vegni surdai a mi, ils quals ein vegni deponi egl anteriur archiv dil cummin Lumnezia.

Ils 12.3.2018 sentapan las suandontas personas el casti Demont a Vella per discuorer sur d'in archiv cultural per la Lumnezia.

Martin Cabalzar, president FcL

Anne-Louise Jöel, meinagestiu FcL

Tarcisi Hendry, inspectur cantunal dils archivs

Ursus Brunold, ant. adjunct digl Archiv cantunal

Norbert Capeder, sesents el casti Demont

Gian Carlo Albin, president uniuns da Suraua

Simon Derungs, archivar digl ant. archiv da cummin

Suenter liunga discussiun croda la proposta da dumandar la vischnaunca Lumnezia per localitads ell'antieriura casa da scola ad Uors per drizzar en in archiv cultural.

Ils 19.4.2018 sentapan ils responsabels per igl archiv cultural cun il president da vischnaunca Duri Blumenthal allas 19.00 a Vella en casa communal.

Ils 15.5.2018 dat ei in'uatga ad Uors en casa da scola cul president communal Duri Blumenthal, il responsabel d'imobilias Primus Cavegn, ils president dalla fundaziun da cultura Lumnezia Martin Cabalzar e Simon Derungs.

Cul scriver dils 6.6.2018 surdat la vischnaunca Lumnezia al futur archiv cultural l'antieriura stanza da zambergiar per drizzar en igl archiv cultural per la Lumnezia.

Las scaffas d'archivar dil sistem Compactus, che sesanflan actualmein ell'antieriura casa communal a Vella vegnan dislocadas egl archiv ad Uors. Medemamein san las meisas da scriver che sesanflan en l'antieriura canzlia a Camuns vegnir dislocadas ad Uors egl archiv.

Cun l'entschatta uost 2018 ei igl archiv semtgaus per retscheiver cudischs romontschs, documents da pli baul, brevs, material dallas uniuns, fotografias e films etc. Egl archiv stattan ca. 250 m regals a disposiziun per archivar las sura numnadas caussas.

Las archvalias vegnan sortidas suenter:

- Relaschs privats tenor entradas e quei separau sut mintga anteriura vischnaunca
- Relaschs da musicalias, fotografias e film (digitalisau)
- Relaschs dallas uniuns
- Cudischs religius e da scola
- Artechels dallas gasettas romontschas, (tudestgas, artechels dalla Lumnezia)
- Litteratura romontscha
- Litteratura sur dalla Lumnezia
- Litteratura periodicas
- Tablas da genealogia

Entochen oz ein suandongtas ovras ed actas surdadas agl archiv:

- Entir relasch dil scribent Aluis Arpagaus, da Cumbel (1920 - 1969), ca. 5000 actas
- Relasch litterar da sur Leo Capaul Tersnaus
- Relasch litterar da Arpagaus-Capaul Maria Tersnaus
- Relasch dils chors virils Surcast/Uors, Tersnaus e Camuns
- Uniun da tir Glogn Uors
- Centenari da Porclas, films, fotos e documentaziuns etc.
- Relasch Andreoli Gudegn Vignogn
- Relasch litterar giuventetgna Tersnaus
- Plirs films ord la regiun Suraua
- ***Plirs relaschs ein gia empermess e suondan el proxim temps.***

Sistem dad archivar

Il archiv ei drizzaus en cun in bien sistem electronic per archivar, documentar, arcunar e dighitalisar tut il material. Navend'igl onn 2019 ei igl archiv aviarts mintgamei la davosa sonda dil meins dallas 09.00 entochen allas 12.00 uras. Ulteriuramein san ins telefonar e s'informar tier ils archivars Simon Derungs e Gian Carlo Albin. Sin giavisch prendan ils archivars era encunter uorden directamein a casa tier ils donaturs.

Ils archivars vegnan el proxim temps era a prender si contact cun personas, tier las qualas ins quenta de saver rimnar scartiras ed auters documents da temps vargai.

Previu ei da far la primavera 2019 in di dallas portas aviartas per mussar alla populaziun interessada igl archiv cultural dalla Lumnezia.

Vinavon ei l'idea dils responsabesl digl archiv cultural da mintg'onn far ina pintga exposiziun cun tematisar ina u l'autra caussa.

Alla vischnaunca Lumnezia engrazein cordialmein per las localitads ed il sustegn finanziel per nies archiv cultural.

Uors, ils 3 da december 2018,

Simon Derungs

Meinaproject Archiv cultural Lumnezia

Survesta d'occurrenz 2018-2019

Termin	project	occurrenza	partici-Ponts
18-01-23	café Romontsch	café da schaner: unviern	10
18-02-10	cultura en lumnezia	presentaziun da cudisch Adolf Collenberg	46
18-02-17	cultura en lumnezia	concert Linard Bardill	120
18-02-17	café Romontsch	café da fevrer: texts da linard bardill	10
18-03-13	café Romontsch	café da mars: schibettas	14
18-02-01	Guids	guids dil cristagl, 6 schaner, fevrer e mars	96
18-02-01	Guids	m/c Ortsführungen, 8 fevrer e mars	62
	midadas/		
18-04-15	Cultura en lumnezia	prelecziun: Igl onn senza stad	90
18-04-16	café Romontsch	café digl avrel: jarvas	12
18-05-06	cultura en lumnezia	teater bagat: Ida & Stgilat	49
18-05-15	café Romontsch	café da matg: primavera	8
18-05-19	cultura en lumnezia	lurvatori da scriver	14
18-06-09	café Romontsch	café da zercladur: ir a pei	10
18-06-17	midadas	Vernissascha midadas Wandel	60
18-06-19	midadas	Di dils seniors	25
18-06-23	midadas	Fotosafari per affons e famiglias	1
	Midadas/		
18-06-30	Cultura en lumnezia	Dorfansichten in Vals	27
18-07-06	midadas	Vortrag: Kommunikation	9
18-07-15	midadas	Buchpräsentation: Gewässerperlen	25
18-07-27	midadas	Vortrag: Grabkreuze	11
18-07-31	midadas	Führung: Affonzas. Kindheiten	23
18-07-01	Guids	guids dil cristagl, 2 fenadur ed uost	24
18-07-01	Guids	m/c Ortsführungen, 12 fenadur ed uost	76
18-08-02	midadas	Fotosafari per affons e famiglias	6
18-08-07	midadas	Lesung: Garbald in Dresden	23
18-08-10	cultura en lumnezia	Tanz und Musik-Abend in Vignogn	90
18-08-16	café Romontsch	café d'uost: guid d'exposiziun Casa d'Angel	11
18-08-24	midadas	Projektpräsentation: Blicke in Zeit und Raum	42
	Midadas/		
18-09-08	Cultura en lumnezia	Ausstellung: Orte schaffen	102
	Midadas/		
18-09-15	Cultura en lumnezia	Konzert: Mario Pacchioli	100
18-09-20	café Romontsch	café da sett.: Rico Valär: Alois Carigiet	18
18-10-12	midadas	ABGESAGT: Vortrag Martin Gabriel	0
18-10-16	midadas	Führung: Affonzas. Kindheiten	7
18-10-19	midadas	Vortrag: Klimawandel	23
18-10-01	Guids	m/c Ortsführungen, 4 october	21
18-10-23	café Romontsch	café d'october: Marlies Vincenz rauenta	25
18-11-09	midadas	Sera S. Martin: Barla Colucello/Thomas E	45
18-11-13	café Romontsch	café da november: Praulas	12
18-12-15	cultura en lumnezia	Prelecziun: Sin Lautga. Asa S. Hendry	25
18-12-18	café Romontsch	café da december: Creflis	16
18-12-22	midadas	Konzert: She, York	42
18-12-27	Guids	guid dil cristagl	17
18-12-28	cultura en lumnezia	1. concert da musica baroca, Lumbrein	40
19-01-16	café Romontsch	café da schaner: neiv	11
19-01-19	midadas	Guid 100 onns SOEL	70
19-02-10	cultura en lumnezia	2. concert da musica baroca, Pleif	57
19-02-19	café Romontsch	café da fevrer: Tscheiver	8
19-03-12	café Romontsch	café da mars: temps liber	13
19-03-15	midadas	podì d'energia	36
19-03-16	midadas	finissascha	34
2018	Guids	guids da viandar e da bus 2018	42
2018	Guids	gruppas cun reservaziun 2018	285
2018/19	midadas	exposiziun midadas, Visitaders en casa ed a guides	1644

Café Romontsch	total	146
Cultura en lumnezia	total	384
Guids da cultura e dil cristagl	total	623
midadas program accumpignont	total	801
midadas exposiziun	total	1644

visitaders total 3598

Las occurrenz en cursiv audan silla statistica 2019,
Han denton liug duront temps d'exposiziun

Quen final digl onn 2018

	Aufwand	Ertrag
Fundaziun da cultura	278.409,49	294.044,55
Saldo	15.635,06	
Salarisaziun da personal	77.554,20	
Assicuranzas soc. e pensiun	8.651,05	
Mobiglias, maschinas, assicuranzas	324,75	
Cumpra da cudischs	1.637,10	
Cuosts da biro (tel./internet/porti)	2.440,95	
survetschs e honoraris	300,00	
exposiziuns	57.991,19	
toponims	180,00	
café romontsch	5.193,80	
guids da cultura	19.420,25	
archiv cultural	11.233,30	
cultura en lumnezia	9.292,90	
jamna da cant	4.770,00	
contribuziuns ad uniuns	420,00	
Maun public/ maun privat	79.000,00	
Entradas Exposiziuns		60.876,30
Entradas Toponims		180,00
Entradas Café Romontsch		5.035,00
Entradas Guids da cultura		19.900,00
Entradas Archiv cultural		13.000,00
Entradas Cultura en Lumnezia		13.415,00
Entradas Jamna da cant		5.000,00
Recav da vendas		2.526,90
ulteriuras restituziuns		0,00
ulteriuras entradas		1.591,35
Maun public/ maun privat		143.500,00
scuntraziun cuosts da personal		28.020,00
scuntraziun cuosts materials		1.000,00
Total Aufwand	278.409,49	
Total Ertrag		294.044,55
Ertragsüberschuss	15.635,06	

Quen da facultad 2018

	Bestand am 01.01.18	Veränderungen Zuwachs Abgang	Bestand am 31.12.18
1 ACTIVA	67'283.58	28'297.71	95'581.29
10 MIEDS LIQUIDS	64'256.73	6'714.01	70'970.74
102 BANCAS	64'256.73	6'714.01	70'970.74
1020.01 BCG, 00 108.789.400	33'232.55	2'124.01	35'356.56
1020.10 Raiffeisen Surselva, 12333.55	31'024.18	4'590.00	35'614.18
11 DABIENS	3'026.85	21'583.70	24'610.55
115 DEBITURS	3'026.85	21'583.70	24'610.55
1150.99 Ulteriurs debiturs	3'026.85	21'583.70	24'610.55
Gesamtaktiven	67'283.58	28'297.71	95'581.29
2 PASSIVA	67'283.58	28'297.71	95'581.29
20 OBLIGAZIUNS CURRENTAS	18'893.80		15'098.85
200 CREDITURS	18'893.80		15'098.85
2000.99 Ulteriurs crediturs	18'893.80		15'098.85
28 OBLIGAZIUNS PER FINANZIAZIUNS SPECIALAS	31'363.60	25'457.60	56'821.20
289 ULTERIURAS OBLIGAZIUNS	31'363.60	25'457.60	56'821.20
2890.01 Reserva fiasta Toni Halter	15'000.00		11'637.60
2890.02 Reserva edizium toponims	16'363.60	19'820.00	36'183.60
2890.03 Reserva nova pagina d'internet	4'000.00		4'000.00
2890.04 Reserva edizium passadis	5'000.00		5'000.00
29 AGEN CAPITAL	17'026.18	6'635.06	23'661.24
290 AGEN CAPITAL	17'026.18	6'635.06	23'661.24
2900.01 Agen capital	17'026.18	6'635.06	23'661.24
Gesamtpassiven	67'283.58	28'297.71	95'581.29